

Innspill til fellesskoleutvalget fra Østfold fylkeskommune

1. Hva legger dere i begrepet "fellesskolen"?

Fellesskolen er det skolesystemet som favner alle barn og unge, uavhengig av bakgrunn, funksjonsnivå og sosiale eller kulturelle forskjeller. Den representerer ikke bare en arena for opplæring, men en felles plattform for dannelse, inkludering og demokratisk samhandling. Fellesskolen har en viktig sosial funksjon ved at elever med ulike livserfaringer og ulike ståsteder møtes i samme klasserom, og der de lærer å forstå og samhandle med andre som ikke nødvendigvis er lik seg selv.

Fellesskolen skal bidra til å skape en felles samfunnsforståelse og styrke samholdet på tvers av forskjeller. Den gir alle elever mulighet til å utvikle seg faglig og personlig, og til å delta aktivt i utdanning, arbeidsliv og demokrati. Samtidig gir den samfunnet en felles grunnmur, der kunnskap, språk og verdier utvikles i fellesskap.

2. Hva mener dere det er viktigst å bevare ved dagens skole?

Det viktigste å bevare er skolens helhetsoppdrag, slik det er forankret i formålsparagrafen i opplæringsloven. Skolen skal ikke bare utdanne, men også bidra til elevenes dannelse og forberede dem på å delta i samfunnet.

Det er avgjørende at skolen fortsatt bygger på gratisprinsippet slik at økonomiske forskjeller ikke gir ulike læringsmuligheter. Fellesskolen må fortsatt være en institusjon som samler, hvor integrering og deltakelse i fellesskapet er viktige prinsipper. Skolene er i mange kommuner og fylkeskommuner en sosial møteplass i lokalmiljøet. Et skolebygg bør også kunne romme arrangementer utenfor skoletiden. I tillegg er det viktig å videreutvikle samarbeidet mellom de som danner «laget rundt eleven». Gjennom strukturert og systematisk samhandling vil det kunne styrke elevers fysiske og psykiske læringsmiljø. Skolen må også ha fleksibilitet i organisering og innhold for å møte lokale behov, samtidig som den nasjonale retningen for fellesskap og kvalitet opprettholdes.

3. Hvilke utviklingstrekk i samfunnet mener dere utfordrer fellesskolen?

Fellesskolen utfordres av en rekke samfunnstrekk som til sammen kan svekke dens rolle som inkluderende møteplass. Økt individualisering og konkurranseorientering, sammen med framveksten av private og alternative skoletilbud, kan bidra til å segmentere elevgrupper og redusere mangfoldet i den offentlige skolen. Når elever og foresatte i økende grad velger seg vekk fra fellesskapet, mister vi viktige arenaer for sosial læring og forståelse. Økende sosioøkonomiske forskjeller i befolkningen forsterker denne utviklingen, og gjør det vanskeligere å kompensere for ulikhet gjennom skoleløpet. Fellesskolen står også overfor en annen utfordring knyttet til økende individualisering. Det er et trekk ved samtiden at flere er mer opptatt av sine individuelle behov, preferanser og rettigheter. Dette kan utfordre skolenes plikt om å tilpasse opplæringen for alle elever.

Skolen påvirkes også av en mer polarisert samfunnsdebatt, lavere terskel for trusler og vold, og svekket evne til å ta andres perspektiv. Disse utfordringene gjør det enda viktigere å styrke skolens verdiforankring og inkluderingsarbeid. I tillegg utfordres skolen av den raske teknologiske utviklingen og informasjonsflyten, som stiller nye krav til både digital kompetanse, kildekritikk og undervisning i kritisk tenkning.

Det er også et gap mellom de nasjonale ambisjonene for fullføringsreformen i videregående opplæring og de økonomiske og strukturelle rammevilkårene som fylkeskommuner faktisk har å jobbe innenfor.

4. Hva skal skolens viktigste oppgaver være i framtiden?

I framtiden må skolen fortsatt være en bærebjelke i samfunnet, et sted der barn og unge ikke bare lærer fag, men utvikler evnen til å forstå seg selv, andre og samfunnet de er en del av. Skolen skal bidra til sosial utjevning og gi alle elever reell mulighet til å lykkes, uavhengig av livssituasjon og ressurser. For å lykkes med dette må skolen gi relevant og framtidsrettet opplæring, og henge med i teknologiutviklingen og samfunnsendringene. Elevene må lære å navigere i en digital virkelighet, forstå økonomi, bærekraft og demokratiske prosesser, og utvikle ferdigheter som gjør dem attraktive og trygge i arbeidslivet. Skolen må i større grad jobbe tett med andre samfunnsaktører, inkludert helsevesen, sosialtjenester og arbeidsliv, for å styrke laget rundt eleven og sikre tverrfaglig innsats der det trengs. Fullføringsreformen gir

viktige rettigheter som må følges opp gjennom helhetlig tilrettelegging, slik at flere gjennomfører videregående opplæring og kan delta aktivt i samfunnet og i verdiskapning.